

Lešany (k. ú. Lešany u Prostějova, okr. Prostějov)

Intravilán obce (zahrada Pokorných), parc. č. 298.

Kultura šňůrové keramiky. Hrob. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -564488.25, -1130463.80

V měsících února až říjnu 2022 probíhal v Lešanech u Prostějova záchraný archeologický výzkum realizovaný prostějovským pracovištěm Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v souvislosti s výstavbou souboru osmi rodinných domů a jejich napojením na inženýrské sítě. Atraktivním objevem je osamocený hrob náležející lidu kultury se šňůrovou keramikou. V nebývale rozměrné hrobové jámě či spíše hrobové komoře o objemu téměř 8 m³ byly při dně rozptýleny lidské kosti nedospělého jedince a předměty jeho pohřební výbavy (obr. 13). Tuto tvořily dvě keramické nádoby (džbán a hrnec), dvě kamenné sekery, silicitová čepel, kostěné dláto, soubor čtyř drobných silicitových šipek, a v neposlední řadě i dva předměty z mědi, konkrétně břitva/nožík a drobné šídlo. Je nutné poznamenat, že se v tomto případě jedná, spolu s hrobem narušeným v roce 1924 při výstavbě silnice vedoucí z nedaleké Ohrozimi do Vícova (Šebela 1999, 117–118, Pl. 135: 2), v geografickém regionu Prostějovska o dosud nejzápadněji situovaný doklad funerálních aktivit tohoto období.

Literatura

Šebela, L. 1999: *The Corded Ware culture in Moravia and in the adjacent part of Silesia (Catalogue)*. Fontes Archaeologie Moraviae XXIII. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno.

Obr. 13. Lešany. Hrob kultury se šňůrovou keramikou. Foto P. Fojtík.

Fig. 13. Lešany. A grave of the Corded Ware culture. Photo by P. Fojtík.

Summary

A grave of the Corded Ware culture (Fig. 13) was investigated during a rescue excavation conducted in connection with family houses construction in Lešany (Lešany u Prostějova cadastral area, Prostějov District). The large grave pit yielded grave goods typical for single and rich-equipped 'male' burials. The grave not only contained pottery but as well two stone axes, a bone chisel, a silicite blade, a set of four small silicite arrows and two copper items (a razor/knife and an awl). It is the westernmost situated Corded Ware grave to date in the Prostějov region.

Pavel Fojtík

Litovel (k. ú. Myslechovice, okr. Olomouc)

„Hliník“, parc. č. 142/51.

Jordanovská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o., inv. č. 33/2022-103-1, 33/2022-103-4

Lokalizace: WGS-84: 49.6749094N, 17.0352028E; 49.6749408N, 17.0353275E; 49.6751481N, 17.0352444E; 49.6751378N, 17.0350928E

Dne 1. 4. 2022 bylo v obci Myslechovice během archeologického dohledu na mechanizaci skryté ploše pro stavbu rodinného domu zjištěno narušení archeologických situací. Ty se zde projevily tmavě šedou barvou hlíny o celkové ploše přibližně 4 × 4 m v jinak žluto okrovém podloží. Z této tmavě šedé hlíny navíc na povrch vystupovaly archeologické nálezy ve formě drobných zlomků pravěké keramiky. Tato vrstva označená číslem 102 tak byla interpretována jako kulturní. V jižní a západní části stavby vrstva 102 zabíhala pod vrstvu ornice mimo zkoumanou plochu.

Dne 3. 6. 2022 byl na dotčené stavbě zahájen samotný záchraný výzkum, přičemž došlo ke kresebné a fotografické dokumentaci profilu vrstvy 102, kterou v několika místech přetřel liniový výkop základového pásu. V dokumentované části dosahovala vrstva 102 mocnosti až 80 cm.

Další narušení archeologické situace bylo zaznamenáno v severní části skryté plochy. Na začistěném povrchu se objevil objekt oválného tvaru, který se v okrovém podloží projevoval tmavě šedou výplní. Objekt označený číslem 1 (obr. 14) byl podroben celkové exkavaci, načež se podařilo zachytit dvě rozdílné výplně, které dostaly označení 103 a 104. Hloubka objektu byla 42 cm a oválný půdorys měl rozměry 167 × 145 cm. Z výplně 103 byl získán malý soubor zlomků keramiky dle charakteristické výzdoby náležející nositelům jordanovské kultury. Materiál keramického těsta v tomto souboru je převážně písčité, s ostrivem z jemného křemičitého písku s drobnými kousky slídy. Na některých zlomcích je vhloubená jordanovská výzdoba tvořená jemnými rytými liniemi, jeden z nich je opatřen šikmo provrtaným výčnělkem (inv. č. 33/2022-103-1). Z hlediska typů nádob jsou zde fragmenty mís, džbánů a v jednom případě je zastoupen zlomek řadící se do zvláštních tvarů (inv. č. 33/2022-103-4).

Dle deskripce keramického materiálu podle P. Košťuřky je možné náš soubor přiřadit do středního jordanovského stupně (Košťuřka 1997, 94–95). Milan Zápotocký se domnívá, že jordanovská kultura tvoří prozatím nejvýraznější složku jak našeho,

Obr. 14. Myslechovice. Sídlištní objekt jordanovské kultury. Foto R. Johančík.

Fig. 14. Myslechovice. A settlement feature of the Jordanów culture. Photo by R. Johančík.

tak i středoevropského časného eneolitu (Zápotocký 2016, 5). Dalšími lokalitami v širším regionu, kde zanechali nositelé jordanovské kultury stopy své přítomnosti, jsou např. lokality Troubelice a Rybníček, které spadají do tzv. uničovské skupiny (Čížmář et al. 2004, 213). Z novější zkoumaných lokalit je to pak např. Olomouc-Slavonín, ul. Arbesova (Kalábek 2004, 145; Vránová 2009, 271–272).

Literatura

- Čížmář, Z., Pavúk, J., Procházková, P., Šmíd, M. 2004: K problému definování finálního stádia lengyelské kultury. In: B. Hänsel, E. Studeníková (Hrsg.): *Zwischen Karpaten und Ägäis: Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková*. Internationale Archäologie, Studia honoraria 21. Rahden/Westf: Verlag Maria Leidorf, 207–232.
- Kalábek, M. 2004: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 45, 145.
- Košťurík, P. 1997: Poznámky k jordanovské kultuře na Moravě. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* M 2, 89–112.
- Vránová, V. 2009: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 50, 271–272.
- Zápotocký, M. 2016: Jordanovská kultura na východě Čech. *Památky archeologické* CVII, 5–49. Dostupné také z: https://www.arup.cas.cz/wp-content/uploads/2011/02/PA_107_2016_01_Zapotocky.pdf.

Summary

Several archaeological contexts were disturbed during building construction in 'Hliník' field in Myslechovice (Olomouc District). A cultural layer and one feature (Fig. 14) were then investigated in the course of a short rescue excavation in June 2022. Based on the finds (pottery fragments), the settlement activities at the site can be dated to the period of the Jordanów culture.

Radek Johančík

Lutopecny (okr. Kroměříž)

„Dolní Kupecké“

Kultura s moravskou malovanou keramikou. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3017122N, 17.3265340E

Záchraný archeologický výzkum na lokalitě Lutopecny, „Dolní Kupecké“ proběhl dne 8. 3. 2022 v rámci přípravy stavby VTL plynovodu Moravia. Zachycen byl jeden objekt, obsahující ve výplni skromný keramický inventář, který umožňuje přiřadit ho ke kultuře s moravskou malovanou keramikou. Kromě zlomků keramických nádob objekt neobsahoval jiné typy artefaktů. Na lokalitě nebyly zachyceny jiné doklady lidských aktivit.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A single pit of the Moravian Painted Ware culture was investigated in Lutopecny (Kroměříž District). Neither the finds nor the pit allowed more precise dating.

Vít Záhorák

Martinice (k. ú. Martinice u Holešova, okr. Kroměříž) „Zadní osmuží“

Kultura zvoncovitých pohárů. Pohřební areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3046361N, 17.5822475E; 49.3049403N, 17.5808044E; 49.3053250N, 17.5809656E; 49.3050697N, 17.5824086E

V březnu roku 2022 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na stavbě R4901 Hulín–Fryšták, na lokalitě Martinice II, v polní trati „Zadní osmuží“. Zkoumaná lokalita leží jihozápadně od obce Martinice, ve vzdálenosti cca 1,8 km od centra obce, v nadmořské výšce 231 m.

Během skrývek ornice zde bylo objeveno 16 hrobových celků a čtyři menší sídlištní objekty. Odkryté hroby byly seskupeny na ploše pravoúhlého trojúhelníku. Delší spodní rameno mělo průběh V–Z s krajními body na okrajích hrobů H16 na západní straně a H6 na straně východní. Kratší pravoúhlé rameno směřované S–J tvořily hroby H6 na jižním okraji a H3 na okraji severním. Spodní řada hrobů orientovaná V–Z byla zaujímalá úsek v délce 24 m. V této řadě ležely hroby H15, H16, H10 a H13. Těsně nad nimi se nacházela druhá, kratší řada hrobů. Jednalo se o celky s čísly H9, H7, H11 a H12. Vertikální řada hrobů s průběhem S–J měla délku cca 15,5 m. Řada byla tvořena hroby s čísly H6, H5, H4, a H3. Uvnitř trojúhelníku se našly další tři hrobové jámy náležející hrobům H1, H2 a H8.

Orientace hrobových celků byla značně rozmanitá; nejčastější SSV–JJZ, u hrobů H3, H6, H10 a H12, a SV–JZ, u hrobů H1, H2, H9 a H11. Hroby H4 a H13 jsou orientovány v ose SSZ–JJV, hrob H5 v ose S–J a hrob H14 ve směru SZ–JV. Dvě hrobové jámy, H15 a H16 mají orientaci V–Z a byly jako jediné na pohřebišti v superpozici. Jen s menším odklonem k severu, tedy SSV–JJZ, je směřován hrob H7.

Jáma hrobu H8 měla téměř pravidelný kruhový tvar. Ve třech hrobech, H4, H5 a H11, byly objeveny zbytky koster. V hrobech H4 a H5 se dochovaly pouze pozůstatky zubů a na dně hrobu H11 se našly strávené zbytky kostry. V hrobech H1 a H15 byly odkryty zbytky žárových pohřbů. V ostatních hrobech stopy kosterních pozůstatků zachyceny nebyly.

Z hrobů se podařilo vyzvednout menší soubor milodarů. Je nutno podotknout, že značná část keramických artefaktů byla hůře vypálená a dochovala se ve fragmentárním stavu. Celé nádoby či jen zlomky nádob se vyskytovaly v devíti hrobech. Jen v několika případech se podařilo zjistit tvar a druh nádoby už během preparace hrobové jámy.

Kvalitnější vypálená a zchovalá keramika byla objevena v hrobech H9 a H11: jednalo se o mísy se širokým se širokým, rovně seříznutým okrajem s profilem písmene „T“. V dalším z hrobů H7 byla nalezena jednoduchá mísa s jedním protáhlým výčnělkem umístěným pod okrajem. Dovnitř mísy byl uložen menší džbánec. Další kategorie nádob středních až menších rozměrů reprezentují džbánky, objevené v hrobech H6 a H9. V několika případech byly do hrobů uloženy hrncovité nádoby. S jistotou bylo možné identifikovat jen exemplář z hrobu H15. Z hrobu H9 (nejbohatšího na keramickou výbavu) pochází na pohřebišti jediný pohár tmavé barvy zdobený rytým ornamentem.

Broušená industrie byla na pohřebišti zastoupena jednou kamennou sekerkou, uloženou do hrobu H15, a jedním sekeromlatem objeveným v hrobě H4. V zásypu hrobu H11 byla objevena srdcovitá šipka a ve výplni hrobu H16 retušovaný hrotitý pazourkový ústěp. Menší ústěp ležel vedle šálku v hrobě H13 a pazourková šupina v zásypu H6. Zcela bez milodarů byly hroby H2, H3, H5, H12 a H14.